

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

1. บทบาทสื่อมวลชนกับการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. บทบาททางการเมืองของสตรี
4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย
5. แนวความคิดเกี่ยวกับความทันสมัย
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อในศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม
7. ผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทบาทสื่อมวลชนกับการเมือง

ในการเรียนรู้ทางการเมืองนั้น สื่อมวลชนถือว่าเป็นปัจจัยหรือตัวการสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง¹ และนับว่ามีศักยภาพสูงกว่าการสื่อสารรูปแบบอื่น เนื่องจากความกว้างขวาง (Extensive) สามารถเข้าถึงได้ทุกหนทุกแห่งของประเทศ ความรวดเร็ว (speed) ซึ่งเข้าถึงประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว สามารถควบคุมได้ (controllability) ซึ่งง่ายต่อการวางนโยบายพัฒนาที่จะใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือมากกว่าสิ่งอื่น ในการที่จะบรรลุ

¹ บุญเลิศ ศุภดิกล, "สื่อมวลชนพลังแฝงในการพัฒนาทางการเมืองที่ถูกกลืม", วารสารธรรมศาสตร์ 8 (กรกฎาคม-มิถุนายน 2522) : 40.

² เสถียร เขยประทับ, สื่อมวลชนและการพัฒนาประเทศ. (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2522.

การพัฒนาตามวัตถุประสงค์ และยังมีศักยภาพของควมมีประสิทธิภาพ (potential effectiveness) โดยสื่อมวลชนสามารถให้ความรู้ซึ่งเป็นพลังมหาศาลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนา

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา เป็นที่ยอมรับกันว่าสังคมเราอยู่ร่วมกันในยุคของการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) ความก้าวหน้าทางสื่อมวลชนอย่างรวดเร็วนับแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา เป็นเหตุให้สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมทางสังคมและมีพลังมหาศาลต่อแนวความคิดของมนุษย์³

แฮโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell)⁴ นักรัฐศาสตร์ซึ่งบุกเบิกทำการวิจัยด้านการสื่อสารมวลชน ได้กล่าวถึงหน้าที่ที่สำคัญ 3 ประการของสื่อมวลชน คือ

1. แสวงหาและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
2. ประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นข่าว ทำการวิเคราะห์และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ
3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม หมายถึง เผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมแก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม เพื่อให้วิทยาการและวัฒนธรรมของสังคมคงอยู่

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm)⁵ และชาร์ลส์ อาร์ ไวท์ (Charles R. Wright)⁶ ได้เพิ่มเติมหน้าที่ประสารที่ 4 ของสื่อมวลชน คือ

³Carl I. Hovand, Irving L. Janis and Harold H. Kelly, Communication and Persuasion. (New York : Yale University Press, 1953), p.13.

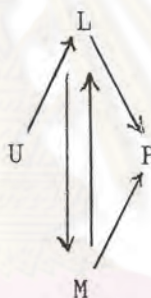
⁴Harold D. Lasswell, "The Structure and Function of Communication in Society" in The Process and Effect of Mass Communication (Urbana : University of Illinois Press, 1971), p.181.

⁵Wilbur Schramm, Men, Messages and Media : a look at Human communication (New York: Harper & Row, 1973), p. 200.

⁶Charles R. Wright, "Functional Analysis and Mass Communication". Public Opinion Quarterly Vol. 24, 1960, pp. 605-620.

4. ให้ความบันเทิง หมายถึง เผยแพร่การแสดงดนตรี และศิลปะ เพื่อสร้างความ สร้างความเจริญรุ่งแก่มวลชน

แดเนียล เลินเนอร์ (Daniel Lerner)⁷ ได้เสนอแนวความคิดว่า เมื่อมีการขยาย ตัวของชุมชนจนกลายเป็นเมือง (Urbanization) จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทางการเรียนรู้ กล่าวคือ ระดับการรู้หนังสือที่สูงขึ้นจะทำให้การ เปิดรับสื่อมวลชนแพร่หลายมากขึ้น และเมื่อชุมชนมี ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น สังคมจะขยายขอบข่ายของสื่อมวลชน ผลที่ตามมาก็คือจะ ช่วยยกระดับการรู้หนังสือมากขึ้นด้วย ซึ่งจะกระตุ้นให้ความสนใจและ เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองมากขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจัดว่า เป็นเป้าหมายสำคัญของ สังคมสมัยใหม่ เฟรย์ (Frederic Frey)⁸ ได้เสนอแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ตามแนวคิดของเลินเนอร์

U หมายถึง การทำให้เป็นเมือง (Urbanization)

L หมายถึง การรู้หนังสือ (Literacy)

M หมายถึง การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)

P หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

⁷Daniel Lerner, The Passing of Traditional Society : Modernizing the Middle East. (New York : The Free Press, 1968), p. 60.

⁸Frederick W. Frey, "Communication and Development," in Ithiel De Sola Pool, et al, (eds), Handbook of Communication (Chicago : Rand McNally, 1973), p. 400.

ตามแนวความคิดของ เลิน เนอร์ ไว้ดังนี้

จากการศึกษาของ Lerner ซึ่งได้สรุปว่า วิวัฒนาการของสังคมในลักษณะที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการของกิจกรรมของสังคม ประกอบด้วยขั้นตอนที่ต่อเนื่องด้วยกันสามขั้นตอน กล่าวคือ ชุมชนเมืองถือเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีก่อนอื่น เพราะชุมชนเมืองจะพัฒนาทักษะที่มีความสลับซับซ้อน และเป็นแหล่งทรัพยากร ซึ่งจะนำไปสู่ลักษณะของเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เมื่อมีชุมชนเมืองผลที่จะตามมาคือการพัฒนาอีกสองขั้นตอน ซึ่งได้แก่ การพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาสื่อมวลชน ซึ่งทั้งสองอย่างนี้มีลักษณะของความสัมพันธ์ ลักษณะของความสัมพันธ์ ลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การศึกษาจะช่วยพัฒนาสื่อมวลชน และสื่อมวลชนจะช่วยส่งเสริมขยายการศึกษา Lerner ได้อ้างถึงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาว่า ในขั้นที่สองนี้การศึกษา เป็นกุญแจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่สังคมสมัยใหม่ ในขั้นที่สามเมื่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางอุตสาหกรรมอยู่ในขั้นก้าวหน้า สังคมเริ่มที่จะมีสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ให้อย่างแพร่หลาย ซึ่งในสภาวะเช่นนี้ก็เท่ากับช่วยเร่งขยายการศึกษา ซึ่งผลของความสัมพันธ์ที่ติดต่อกันซึ่งกันและกันนี้เอง ก็จะทำให้เกิดสถาบันที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งได้แก่สถาบันทางการเมืองโดยระบอบการออกเสียงเลือกตั้งผู้บริหาร และการกำหนดนโยบายด้วยการฟังความคิดเห็นจากประชาชน⁹

จากทฤษฎีดังกล่าว Lerner ได้นำไปทดสอบกับข้อมูลซึ่งเก็บรวบรวมมาจาก 73 ประเทศ โดยองค์การ UNESCO (1951) ก็ได้ผลสรุปออกมาดังนี้คือ ในขั้นตอนวิวัฒนาการนำไปสู่ลักษณะสมัยใหม่นั้น ตัวแปรชุมชนเมือง การศึกษา การเปิดรับสื่อมวลชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และรวมเป็นสาเหตุของผลซึ่งกันและกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความหมายที่กว้างมาก เนื่องจากครอบคลุมกิจกรรมทุกชนิดที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพลเมืองกับสถาบันทางการเมืองภายในรัฐ นักวิชาการ

⁹Daniel Lerner, The Passing of Traditional Society. (New York : The Free Press, 1958), pp. 54-65.

หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

แพร์รี่ (Parry)¹⁰ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น
ในกิจกรรมทางการเมือง

ไวน์เนอร์ (Weiner)¹¹ ได้รวบรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ได้ให้
ไว้ 10 ความหมายดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือ เรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ
2. ความสำเร็จในการใช้อิทธิพลบังคับการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกผู้นำ
ในวงการรัฐบาล
3. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าชอบธรรม
4. การกระทำที่มีตัวตน
5. ความแน่นอนที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับ เพราะรู้สึกว่าการเข้าไปเกี่ยวข้องกับไม่ทำ
ให้เกิดผลอะไรขึ้นมา
6. ความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
7. การกระทำที่ต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการในรูปของ
สถาบันหรือกระทำในลักษณะที่ประทุษุนที่ทันใจ เช่น ก่อการจลาจล
8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบาย
สาธารณะหรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการกระทำต่าง ๆ ของหน่วยราชการ
9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น
10. การกระทำที่เป็น "การกระทำทางการเมือง"

จากความหมายทั้ง 10 ไวน์เนอร์ ได้นำมาสรุปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง
หมายถึง การกระทำโดยสมัครใจใด ๆ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์การหรือไม่
เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งที่จะไปมี

¹⁰Parry, Geraint (ed.) The Idea of Political Participation in
Politics (Manchester: Manchester University Press, 1972), pp.44.

¹¹Weiner Myson. Crisis Sequences in Political Development.
(New Jersey : Princeton University Press, 1971), p.12.

อิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ตามความหมายข้างต้นนี้ ไวน์เนอร์เห็นว่า "การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง" จะต้องมองประกอบครบสามประการ คือ มีการกระทำ เป็นไปโดยสมัครใจ และมีการเลือก จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้

ฮันดิงตันและโดมิง เกซ¹² ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง "กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลโดยการกระทำหรือความพยายามนั้น เป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในทางพรรคหาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าว หรือกดดันรัฐบาล การประท้วง การใช้กำลังรุนแรง

โรเบิร์ต (Roberts)¹³ นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษ เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจการทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง

ทัศนะดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของแมคคอสกี้ (McClosky)¹⁴ ซึ่งเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมต่าง ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมโดยตรงหรืออ้อมในการเลือกผู้ปกครองประเทศ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วม

¹² อังงาน สุจิต บุษบงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย" ใน วรรณวิทย์วารสาร (รัฐศาสตร์) หน้า 1-30, กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2521. อ้างจาก Huntington and Domingez. Political Participation : 1968.

¹³ Roberts, Geoffrey K. A Dictionary of Political Analysis. (London : Longman, 1971).

¹⁴ McClosky, Hubert. "Political Participation" International Encyclopedia of Social Sciences. Volume 12, 1968, pp.77-79.

ประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อาจพิจารณาได้จากการสมัคร เป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่าง เป็นทางการ ลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์หาเสียง การ แข่งขันกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การ เสียภาษี การเป็นทหาร และหน้าที่ด้านตุลาการ

โบรแมก (Bromage)¹⁵ ให้ความหมายว่า "การมีส่วนร่วมทางการเมือง" มีลักษณะ ใหญ่ 3 ประการ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
2. การใช้วิธีบังคับหรือชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ (Informal method of pressure and persuasion) ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยตรงหรือ ทางจดหมาย โทรศัพท โทรเลข ฯลฯ และการเดินขบวนหรือก่อจลาจล
3. การดำเนินการอย่างเป็นทางการ (formal actions) ได้แก่ การใช้สิทธิที่มี อยู่ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การริเริ่มกฎหมาย (initiative) การแสดง ประชามติ (referendum) และการเพิกถอนออกจากตำแหน่ง (recall)

โดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทั้งปวงของพลเมือง ซึ่งต้อง การมีอิทธิพลต่อรัฐบาลและการเมือง โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้น เป็นได้ทั้งถูกต้องหรือ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว กิจกรรมดังกล่าวอาจเป็น กิจกรรมในระดับชาติหรือท้องถิ่นก็ได้

ไนย์และเวอร์บา (Nie and Verba)¹⁶ ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

- ก. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

¹⁵Bromage, Arthur W. Introduction to Municipal Government and Administration. (New York : Appleton Century Crofelo Inc., 1950), pp.14-15.

¹⁶Nie, Norman H. and Verba, Sidney. "Political Participation" in The Handbook of Political Sciences Valume 14 edited by Fred I Greenstien and N.W. Polsby. Reading : Addison Wesley, 1975.

- ข. การเข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้ง
- ค. การพยายามมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองโดยลำพังของปัจเจกบุคคล
- ง. การพยายามมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองโดยการรวมกลุ่มกัน เป็นกลุ่ม ผลประโยชน์หรือกลุ่มอิทธิพล

ส่วน มิลเบรท (Milbrath)¹⁷ ได้จำแนกรูปแบบในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองออกเป็น 6 รูปแบบด้วยกันคือ

- ก. การเลือกตั้ง
- ข. การเป็นเจ้าของหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง
- ค. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน
- ง. การมีบทบาทในการติดต่อทางราชการ
- จ. การเป็นผู้ประท้วง
- ฉ. การแนะนำวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

จากรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ ที่ ไนย์ และ เวอร์บา มิลเบรทได้จำแนกไว้นั้น เราสามารถนำมาผสมผสานกันเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยสามารถจำแนกรูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อการวิจัยได้ดังนี้ คือ

1. การประท้วง ขอบเขตของกิจกรรมคือ การเดินขบวนเพื่อประท้วงการกระทำที่ไม่ถูกต้องของเจ้าหน้าที่ การชลอการทำงานหรือนัดหยุดงาน เพื่อต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้องของรัฐบาล และการร่วมชุมนุมคัดค้านกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

2. การมีบทบาทในชุมชน ขอบเขตของกิจกรรมคือ การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในท้องถิ่นอื่น การเป็นสมาชิกองค์กรที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาชุมชน การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนและการติดต่อเจ้าหน้าที่ (ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ) เกี่ยวกับปัญหาสังคม

3. การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง ขอบเขตของกิจกรรมได้แก่ การเป็นสมาชิกพรรค การทำงานให้พรรค หรือกลุ่มการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ช่วยโฆษณาให้พรรค

¹⁷Lester W. Milbrath, Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics. (Chicago: Rand McNally, 1968), pp.121-125.

การเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดประกาศหรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป การร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง บริจาคเงินให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการเข้าสมัครรับเลือกตั้ง

4. การแนะนำ การวิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็น ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การฟังคำปราศรัยของนักการเมืองหรือ การติดตามการหาเสียงของนักการเมือง การเข้าร่วมอภิปรายปัญหาการเมืองตามสถานที่ต่าง ๆ การเก็บรักษาข่าวสารการเมือง การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและสังคม การเขียนบทความทางการเมืองไปลงสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ และการเขียนจดหมายสนับสนุนหรือประท้วงผู้นำทางการเมือง

5. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นอกจากจะมีความสำคัญต่อความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลแล้ว ยังมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ เพราะถ้ารัฐบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเป็นผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและสามารถเลือกผู้แทน เป็นผู้ดำเนินการเมืองการปกครองแทน ตลอดจนติดตามการดำเนินงานของผู้แทนทุกระยะ

บทบาททางการเมืองของสตรี

ความแตกต่างทางพฤติกรรมระหว่างหญิงและชายทางการเมือง โดยเฉพาะแรงจูงใจทางการเมือง ซึ่งผู้ชายต่อสู้เพื่อผลประโยชน์หรือความเด่น ส่วนผู้หญิงเข้ามาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นเรื่องที่น่าประหลาดที่ทุกฝ่ายมีความปรารถนาที่จะขจัดความเหลื่อมล้ำเรื่องทางเพศ ในขณะเดียวกันก็ปฏิบัติบทบาททางการเมืองของผู้หญิง¹⁸

¹⁸ Rendel Margherita, Women, Power and Political Systems. (New York : 1981), p.31.

ผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง เช่น นักการเมือง ไม่จำเป็นต้องมีลักษณะที่เหมือนผู้ชาย และไม่จำเป็นต้องไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านบทบาทของผู้หญิงที่กระทำต่อ เนื่องกันมาในอดีต ในทางตรงกันข้ามกลับต้องยอมรับบทบาทของความเป็นภรรยาและแม่ ผู้หญิงธรรมดาที่แต่งงานมีครอบครัว มีลูก สามารถประสบผลสำเร็จทางการเมืองโดยการพัฒนาความชำนาญ ความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสำเร็จทางการเมือง โดยเฉพาะการพร้อมต่อการเผชิญหน้าการแข่งขัน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาททางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁹

Maurice Duverger และคณะ²⁰ ได้สร้างจินตนาการทั้งแบบการเปรียบเทียบที่เป็นนามธรรมจากประสบการณ์ ออกเป็นแผนภูมิแสดงสัดส่วนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เอาไว้ดังนี้

เส้นแบ่งจำนวนเพศชาย-หญิง

รูปแสดงสัดส่วนการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองระหว่างเพศชายและเพศหญิง ตามจินตนาการของคูเวอร์แยร์

¹⁹Jean J. Kirkpatrick, Political Woman (New York : The Eagleton Institute of Politics, Rutgers University, 1974), pp. 8-22.

²⁰Maurice Duverger, The Politic Role of Women (Paris : UNESCO, 1955), p.7.

จากแผนภูมิแสดงจินตนาการของคูเวอร์แวย์ร์ สมมุติว่าจำนวนประชาชนเพศชายและหญิง มีจำนวนเท่ากันครั้งต่อครั้ง และแสดงให้เห็นถึงอัตราการลดน้อยถอยลงของจำนวนผู้หญิงในระดับของการมีบทบาททางการเมืองทั้ง 5 ระดับ ตั้งแต่จำนวนผู้ไปลงคะแนนเสียงไปจนถึงตำแหน่งผู้นำทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นของผู้ชาย

Beverly B. Cook²¹ ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของผู้หญิงในการเข้ามามีบทบาทหรือกิจกรรมในทางการเมือง ได้สรุปผลว่าผู้หญิงสามารถที่จะดำเนินงานอย่างได้ผลมากกว่าผู้ชาย แต่โดยที่ปริมาณอัตราส่วนของผู้หญิงมีส่วนน้อย จึงมีส่วนทำให้ตนมีโอกาสบรรลุผลสำเร็จน้อย เช่นกัน นอกจากนี้ การรณรงค์เรียกร้องสิทธิสตรียังมีผลไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงและชายภายในครอบครัว และการแต่งงาน ทำให้การต่อสู้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะสาเหตุปัญหาประจำวันในครอบครัวยังเป็นภาระหนักอึ้งของเพศหญิงอยู่ การพยายามต่อสู้ในเรื่องนี้ก็ยังมีข้อจำกัด แม้กระทั่งทางศาล เพราะในประเทศต่าง ๆ ผู้พิพากษาจำนวนมากก็ยังเป็นชาย Beverly B. Cook ชี้ให้เห็นว่าผู้ชายไม่พยายามที่จะยกย่องสิทธิสตรีเท่าที่ผู้ชายอ้างว่าจะให้การสนับสนุน และเป็นเหตุที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้หญิงจะต้องร่วมกันสนับสนุนให้มีการแต่งตั้งผู้พิพากษาในชั้นแรกเริ่มของการต่อสู้เพื่อการนี้

สาเหตุที่ผู้หญิงไม่สามารถมีบทบาททางการเมืองอย่างมีศักดิ์ศรีหรือถูกกีดกันตำแหน่งบริหาร ตำแหน่งการเมือง สังคมและเศรษฐกิจระดับสูง ๆ ได้มีการสรุปสาเหตุสำคัญหลายประการดังนี้²²

1. ภาระหน้าที่อันน่าเบื่อหน่ายและจำเจในการเป็นแม่บ้าน ซึ่งเป็นงานหลักและไม่มีที่สิ้นสุด
2. ปัญหาครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีบังคับใช้ในสังคมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้บุตรสาวอยู่บ้านและการรังเกียจเดียดฉันท์ ไม่ส่งเสริมให้

²¹Beverly B. Cook, Quoted in Margherita Rende, Women, Power and Political Systems (New York : 1981), p.35.

²²Goode, World Revolution and Family Patterns, อ้างใน กมลลา สุพานิช, "ผู้หญิงกับการเมืองในโซเวียตรัสเซีย," วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม-มีนาคม 2523), หน้า 37.

ประกอบอาชีพนอกบ้าน เต็ม เวลา

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ เกือบทุกประเทศ ในโลกต่างก็พยายามที่จะให้สิทธิ เสรีภาพทางการเมืองแก่ผู้หญิงมากขึ้น หลายชาติที่มีการปกครอง ระบบประชาธิปไตยที่มีรัฐบาล เป็นตัวแทนของประชาชน ได้หันมายอมรับหลักการแห่งความ เท่าเทียมกันในระหว่างประเทศ โดยพยายามยก เลือกลัทธิการหรือประเพณีดั้งเดิมซึ่งเห็นว่า ผู้หญิงเป็น "ข้างต่ำหลัง" ในเรื่องการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย

แม้ว่าปัจจุบันสังคมไทยจะยอมรับและเปิดโอกาสให้สตรีก็ตาม อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของสตรี ก็ยังคงมีอัตราเพิ่มที่ช้ามาก โดยเฉพาะในระดับผู้นำทางการเมืองแล้ว อัตราส่วนเปรียบเทียบกับชายจะต่ำกว่ามาก กล่าวคือ การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร สตรีได้รับเลือก 1 คน ในปี 2492 ต่อมา พ.ศ. 2495 สตรีได้รับเลือก 4 คน พ.ศ. 2500 สตรีได้รับเลือก 1 คน และการเลือกตั้งเดือนธันวาคม พ.ศ. 2500 ได้รับเลือก 4 คน พ.ศ. 2512 สตรีได้รับเลือก 5 คน²³

จากงานวิจัย เรื่องพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสตรีในทางการเมืองและการปกครองของสตรีไทย แสดงให้เห็นว่าโดยส่วนรวมแล้วในระดับท้องถิ่นกำลังได้รับการเอาใจใส่จากสตรีมากขึ้นมาตามลำดับ²⁴

การศึกษาสถานภาพสตรีไทยในชนบทในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดลำปาง มีเรื่องน่าสนใจเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2520 ในจังหวัดทั้งสองแห่ง ผู้ตอบที่เป็นสตรีและมีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิถึงร้อยละ 78 แม้ว่าการถามเช่นนี้ผู้ตอบบางคนอาจต้องการแสดงว่าตนเป็นคนทันสมัย จึงตอบว่าได้ไปเลือกตั้งก็ตาม ยังมีตัวเลือกรายชื่อที่ตอบต่อเนื่อง แสดง

²³ กระทรวงมหาดไทย, กองเลือกตั้ง, ส่วนทะเบียนและเลือกตั้ง, รายงานการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย, หน้า 47-48.

²⁴ องค์การยูเนสโกและกรมวิเทศสหการ, แผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525-2544) หน้า 8-35, (ม.ป.ท.).

ให้เห็นว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าว ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะเลือกใครสูงถึงร้อยละ 85 โดยเฉลี่ยทั้งสองจังหวัด ส่วนที่เหลือร้อยละ 14 ได้รับการแนะนำจากสามี หัวคะแนน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษาสภาวะปัญหาและความต้องการของสตรีในชนบท โดยกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อ พ.ศ. 2521 ได้ถามความเห็นของสตรีผู้ตอบว่า สตรีควรมีบทบาทในหมู่บ้าน ตำบล โดยสมัครเป็นกรรมการประเภทต่าง ๆ ได้รับตอบประมาณร้อยละ 42.52 ว่าต้องการจะสมัครเป็นกรรมการในคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบล ข้อมูลดังกล่าวแสดงความพร้อมของสตรีที่เข้าร่วมบริหารในระดับหมู่บ้านพอสมควรทีเดียว

การศึกษาแม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ มีข้อมูลเกี่ยวกับการไปออกเสียงเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้พบว่าแม่บ้านร้อยละ 57.0 เป็นผู้ตัดสินใจไปเลือกตั้งเอง ส่วนที่เหลือเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามี เพื่อนบ้าน และข้าราชการ ขอร้องขอให้ไปออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปรากฏว่าแม่บ้านร้อยละ 59.4 ตัดสินใจไปเอง รองลงมาคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บอกร้างไปร้อยละ 23.7 สามีและข้าราชการบอกร้างไปเลือกร้อยละ 4.8 และ 6.0 ตามลำดับ

จากการวิจัยมีข้อสังเกตอยู่ว่า การมีส่วนร่วมของสตรีในด้านการเมืองการปกครองเป็นที่ยอมรับว่าอยู่ในขั้นต่ำ โดยเฉพาะในส่วนที่สตรีเข้าสมัครรับเลือกตั้งและการเข้าร่วมเป็นกรรมการในระดับท้องถิ่น แต่การศึกษาก็ไม่ได้พบว่า เหตุแห่งการไม่ได้รับเลือกตั้งนั้น เป็นเพราะคนไม่เลือก แต่เป็นเพราะว่ามีจำนวนสตรีสมัครรับเลือกตั้งในอัตราส่วนที่น้อยกว่าผู้ชายหรือในบางกรณีอาจไม่มีเลย ฉะนั้น เรื่องการมีส่วนร่วมของสตรีในเรื่องการเมืองการปกครองที่อยู่ในระดับต่ำนั้น ยังต้องการข้อมูลการวิจัยมาประกอบการพิจารณาอีกมากถึงสาเหตุและแรงจูงใจที่จะให้สตรีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพื่อจะได้ เป็นตัวแทนแสดงออกถึงความต้องการและความสามารถที่จะเข้ามาบริหารบ้านเมืองต่อไปในระดับต่าง ๆ

แนวความคิดเกี่ยวกับความทันสมัย

นักวิชาการได้ให้ความเห็นในเรื่องของความทันสมัยและการทำให้ทันสมัยแตกต่างกันไปตามแนวคิดของสาขาวิชาแต่ละวิชา ความหมายของการทำให้ทันสมัย กับความทันสมัยแตกต่างกันที่

การทำให้ทันสมัย หมายถึงกระบวนการที่จะนำไปสู่ลักษณะที่เรียกว่าความทันสมัย ส่วนความทันสมัย เป็นคุณลักษณะของสังคมในประเทศที่พัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม นักวิชาการ เช่น Everett M. Rogers ให้คำนิยามว่า การทำให้ทันสมัย หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเปลี่ยนสภาพการดำเนินชีวิตจากแบบโบราณมาเป็นแบบที่สลับซับซ้อนมากขึ้น²⁵ Mc Clelland ซึ่งเป็นทั้งนักเศรษฐศาสตร์และนักจิตวิทยา กล่าวว่า คุณภาพของคนที่ทันสมัยขึ้นอยู่กับความรู้จักทั้งตัวเอง และมีความตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุความสำเร็จ²⁶ ส่วน Alex Inkeles²⁷ กล่าวว่า มีทัศนคติบางอย่างที่คนในสังคมที่ทันสมัยมีเหมือน ๆ กัน ทัศนคติเหล่านี้คือ แนวโน้มที่จะยอมรับความคิดใหม่ พยายามใช้วิธีการใหม่ ๆ ความพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็น ความสนใจในปัจจุบันและอนาคตมากกว่าในอดีต สนใจในการวางแผน การมองโลกในลักษณะที่คาดหมายหรือทำนายได้ ความเชื่อมั่นในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามแนวความคิดของ Alex Inkeles นั้น การที่คนจะมีลักษณะเปลี่ยนไปสู่ความทันสมัยขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน คือจากสภาพสิ่งแวดล้อม ค่านิยม และทัศนคติ ตลอดจนโลกทัศน์โดยทั่วไป ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การทำให้เป็นเมือง (Urbanization) การศึกษา (Education) การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) การทำให้เป็นอุตสาหกรรม (industrialization) และสังคมปึกท่างการเมือง (Politicization) ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ ค่านิยม ทัศนคติ และโลกทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Everett M. Rogers²⁸ ที่ว่า ปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลมีความทันสมัยขึ้นอยู่กับความรู้หนังสือ

²⁵Rogers with Svening, Modernization among Peasants: The Impact of Communication (New York : Holt, Rinehere and Winston, 1969), pp.27-29.

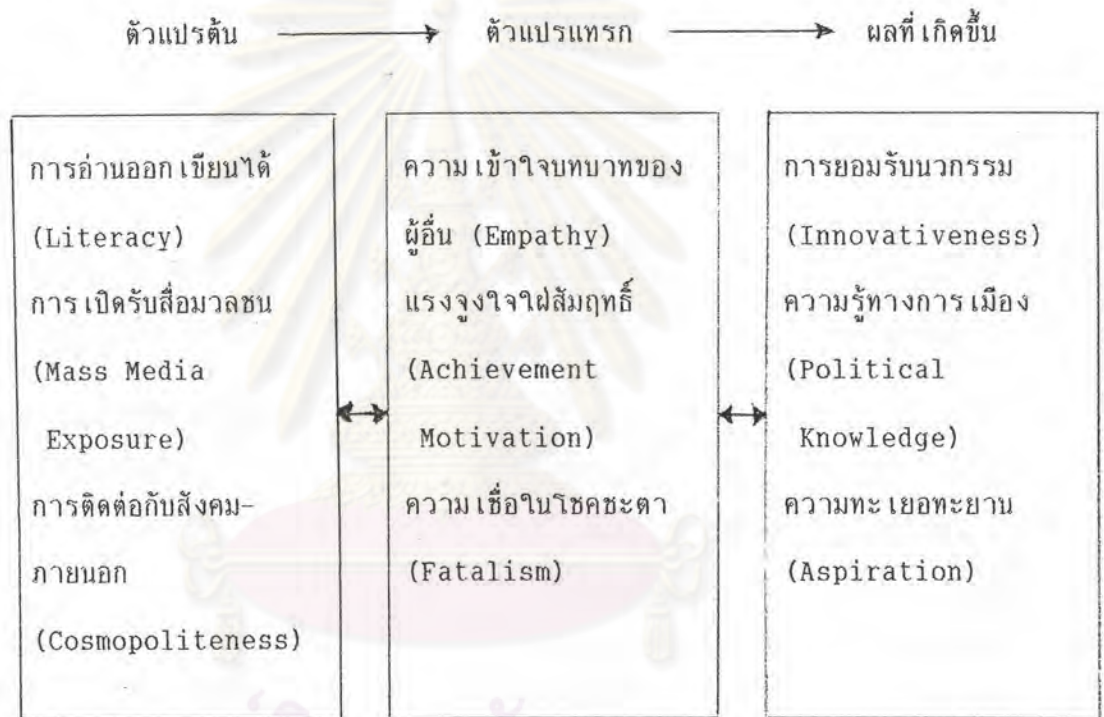
²⁶David C. McClelland, The Achieving Society (New York : The Free Press, 1967), pp. 74-85.

²⁷Alex Inkeles and David H. Smiths, Becoming Modern : Individual Change in Six Developing Countries, 2d ed. (Cambridge Massachusetts: Havard University Press. 1976), pp. 19-32.

²⁸Rogers with Svening, p.102.

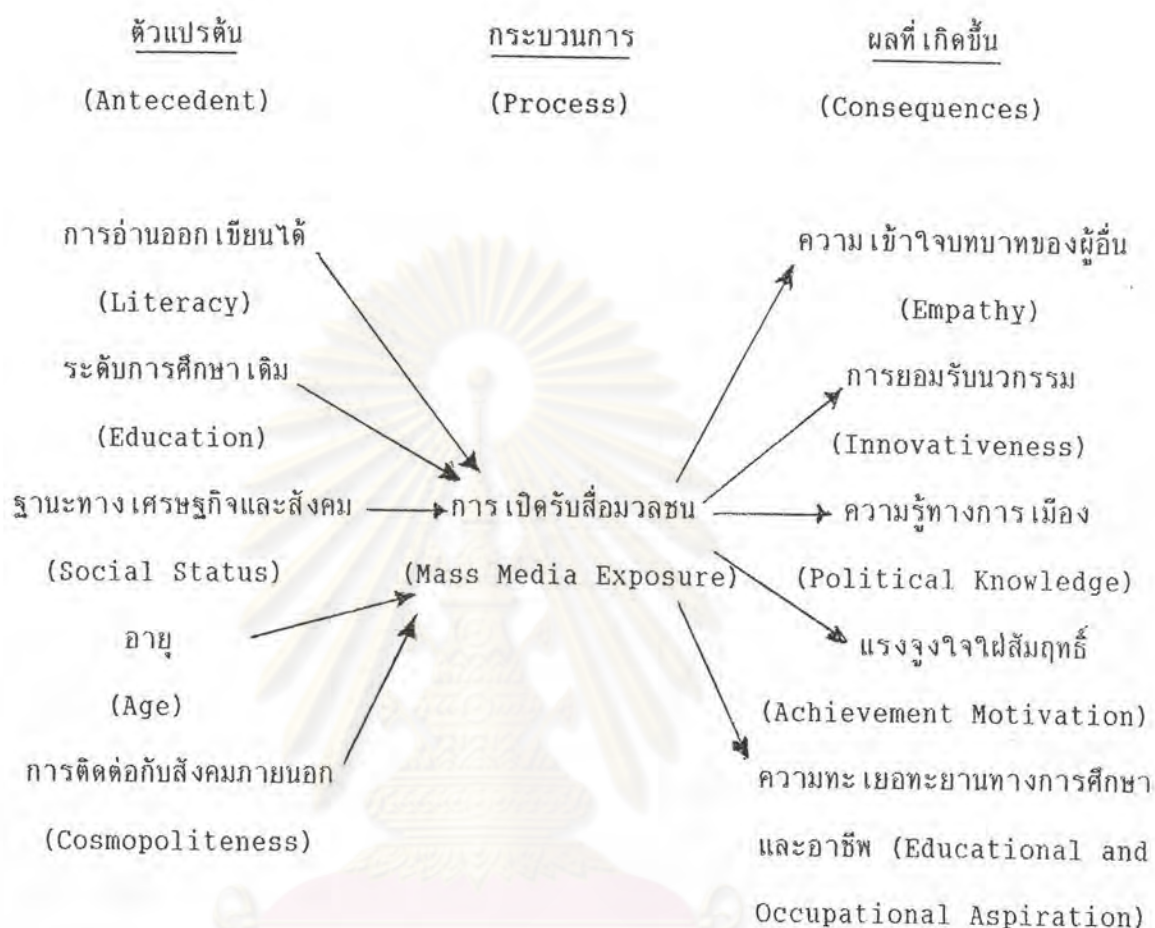
(Literacy) การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure) การมีประสบการณ์ภายนอก
สังคม (Cosmopolitenes) ความเข้าใจบทบาทของผู้อื่น (Empathy) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
(Achievement Motivation) ความเชื่อในโชคชะตา (Fatalism) การยอมรับนวัตกรรม
(Innovativeness) ความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) และความ
มุ่งหวัง (Aspiration) ของบุคคลนั้น ซึ่งจะเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาจากแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 3 แนวคิดของ Rogers เรื่องความทันสมัยและตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ กับความทันสมัย

หลังจากนั้น Rogers ได้ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในฐานะ เป็นปัจจัยระหว่างกลาง
หรือตัวแปรในกระบวนการทำให้ทันสมัยและพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการ
ทำให้คนมีความทันสมัย ด้วยเหตุที่บุคคลที่มีความรู้หนังสือมีสถานภาพทางสังคมสูง มีการติดต่อกับ
สังคมภายนอกมาก จะเปิดรับสื่อมวลชนมาก และการเปิดรับสื่อมวลชนมากจะนำมาสู่ความทันสมัย
ในระดับบุคคล คือมีความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่น มีความกล้าที่จะยอมรับนวัตกรรม
มีความรู้ทางการเมือง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีความมุ่งหวังให้ดีขึ้นในด้านการศึกษาและอาชีพ
ดังสรุปได้ในแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีต่อความทันสมัย

จากแนวความคิดของ Rogers ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และผลที่เกิดขึ้นและแนวทางการศึกษาของ Alex Inkeles ที่ศึกษาในเรื่องดัชนีการชี้ความทันสมัยของปัจเจกบุคคลในด้านการศึกษา อายุ การติดต่อกับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัย การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ซึ่งอยู่ในสภาพสังคมชนบทเหมือนกัน

โรเจอร์ส และชูเมคเกอร์ (Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker)²⁹ กล่าวว่า สื่อมวลชน (Mass Media) อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

²⁹Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations (2d ed.) (New York : The Free Press, 1971), p. 145.

เป็นต้น เป็นแหล่งข่าวซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้น สามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มพูนความรู้และแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้ง เปลี่ยนทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้

โจเซฟ เคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)³⁰ ได้ศึกษาและเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนไว้ดังนี้

1. สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลต่อประชาชนโดยตรง แต่จะมีอิทธิพลโดยอ้อมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความมีใจโน้มเอียง คือ ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม และความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อนที่จะมาสัมผัสกับสื่อมวลชน

1.2 การเลือกรับสาร ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะเลือกตีความหมายของสารตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม

1.3 อิทธิพลของบุคคล บางครั้งข่าวสารจากสื่อมวลชนจะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนจะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมักสอดแทรกความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตน เข้าไปด้วย ทำให้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนอยู่มาก

1.4 กลุ่มและบรรทัดฐานของกลุ่ม

1.5 ระบบสื่อมวลชน

2. สื่อมวลชนจะเป็นเพียงแรงเสริม (Reinforcement) ที่สนับสนุนทัศนคติ ทัศนคติ ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้เข้มแข็งขึ้น และพร้อมที่จะแสดงออกมา เมื่อมีแรงจูงใจหรือ เมื่อโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้เล็กน้อย และมักเป็นทัศนคติที่ยังไม่มั่นคง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกหรือ เปลี่ยนไปในทางตรงกันข้ามนั้น เป็นได้ยาก อาจเปลี่ยนได้บ้าง แต่ต้องใช้เวลาและบุคคลต้องได้รับข่าวสารเพียงพอ อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสื่อในด้านการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว

³⁰ Joseph T. Klapper, The Effect of Mass Communication (New York : The Free Press, 1960), p.5.

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติให้แก่ประชาชนได้ ในกรณีที่บุคคลไม่เคยมีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน และต้องได้รับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม ไม่ใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลทันทีทันใด

อเล็ก อินเคเลส (Alex Inkeles)³¹ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบประเทศ อาเจนตินา ชิลี ปากีสถาน ตะวันออก อินเดีย อิสราเอล ไนจีเรีย ว่ามีความทันสมัยแตกต่างกัน เพียงใด ได้สรุปแนวความคิดในการทำทันสมัย ดังนี้คือ

ก. วิเคราะห์ในด้านของปัจเจกบุคคล

1. ความพร้อมในการยอมรับประสบการณ์ใหม่ เช่น การยอมรับการคุม กำเนิด การยอมรับในเรื่องการสุขาภิบาล หรือการใช้เมล็ดพืชชนิดใหม่ หรือการใช้ยา ชนิดใหม่ การทำความรู้จักกับคนแปลกหน้า เป็นต้น ถ้าหากบุคคลมีความพร้อมในเรื่องนี้มาก เขาก็ จะเป็นคนทันสมัยมากขึ้น

2. ความพร้อมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บุคคลที่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนา ถ้าหากว่าเขามีการยอมรับในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคม แสดงว่าเป็นคนทันสมัย

3. ความเจริญทางความคิด ถ้าบุคคลสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลกับ สถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อม โดยที่ตนเองสามารถคิดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว แม้จะ ไม่ได้เกิดในชุมชนนั้น ถ้าหากเราสามารถทำให้ความคิดนั้นกว้างไกลออกไปได้ ก็จะเป็นคนทันสมัย

4. การรับทราบข่าวสาร บุคคลที่ทันสมัยจะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ที่จะรับทราบข่าวสารเสมอ

5. เวลา เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับคนทันสมัย เพราะว่าบุคคลที่ทันสมัยควรจะ อยู่ในโลกของปัจจุบัน คิดถึงอนาคตมากกว่าคิดถึงอดีต

6. ความมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับเรื่องความสามารถที่จะเรียนรู้ และควบคุม สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตัวของเขาได้ มีเป้าหมายในชีวิตเป็นของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถ ของตัวเอง

³¹Alex Inkeles and David Horton Smith, Becoming Modern : Individual Change in Six Developing Countries 2 : pp.19-32.

7. ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล เช่น เชื่อในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์อย่างมีเหตุผล
 8. การวางแผน คนที่ทันสมัยนั้นจะต้อง เป็นคนที่รู้จักวางแผนระยะยาว ทั้งในด้านกิจกรรมของชุมชนและในด้านชีวิตส่วนตัวของเขาเองด้วย
 9. มีค่านิยมที่ดีและยอมรับต่อการใช้ทักษะในสาขาอาชีพ
 10. ความมุ่งหวังทางการศึกษาและทางด้านอาชีพ คนที่ทันสมัยจะสนใจที่จะศึกษาต่อในระดับสูง และมีความต้องการที่จะให้บุตรของตนเองประกอบอาชีพซึ่งเป็นอาชีพที่เข้ากันกับวิถีชีวิตแบบใหม่ด้วย
 11. ความตระหนักและเคารพในตัวบุคคลอื่น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนทันสมัย เพราะการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นโดยให้เกียรตินั้น เป็นคุณสมบัติที่น่าปรารถนาในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะอยู่ในสถานะที่สูงกว่าหรือต่ำกว่า
- ข. วิเคราะห์ในเรื่องปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ
1. ระบบเครือญาติและระบบครอบครัว อเล็ก อินเคลเลส พบว่าคนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนั้น จะมีความรับผิดชอบกับครอบครัวและญาติพี่น้องเป็นอย่างดี สามารถที่จะทำงานเลี้ยงดูครอบครัวได้ดีมากกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพทำนา ซึ่งจะมีฐานะค่อนข้างยากจน
 2. สิทธิของสตรีจะมากขึ้น เพราะทัศนคติของผู้ชาย เปลี่ยนไปด้วยการยอมรับสถานการณืและสิทธิสตรีเท่าเทียมของผู้ชาย
 3. การควบคุมการเกิดและการจำกัดขนาดครอบครัวว่าลดลง โดยบุคคลจะมีความพร้อมและทัศนคติที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการจำกัดขนาดของครอบครัว
 4. ความเชื่อในศาสนาจะลดลง เมื่อมีการพัฒนาในด้านการศึกษา มีความเชื่อในหลักทางวิทยาศาสตร์ และมีประสบการณ์ในสังคมเมืองมากขึ้น
 5. การสื่อสารทั้งในรูปของสื่อมวลชนและอื่น ๆ ในสังคมที่ทันสมัยจะมีความเชื่อในสื่อมวลชนมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ นั่นคือ ความเชื่อในตัวบุคคลในชุมชนจะลดลง
 6. การให้ความเคารพในตัวผู้สูงอายุหรือการเคารพในอาวุโส จะยังไม่หมดไปจากบุคคลที่อยู่ในสังคมอุตสาหกรรม
 7. การเมือง คนที่ทันสมัยมักจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการ

เมือง เป็นอย่างดี

8. การบริโภค คนที่ทันสมัยจะรู้จักการใช้จ่าย การซื้อของใช้ดีกว่าคนที่ทันสมัยน้อยกว่า ซึ่งมักจะได้รับความแนะนำแบบเก่า ๆ ถึงการใช้จ่ายสินค้าบริโภคซึ่งไม่ถูกต้อง

9. การจัดช่วงชั้นทางสังคม คนที่ทันสมัยจะมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมหรือการเคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobility) เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ทั้งสำหรับตัวเองและสำหรับบุตรในอนาคต

Alex Inkeles and Smith³² ได้สรุปว่า ปัจจัยสำคัญในการทำให้บุคคลเกิดความทันสมัยที่สำคัญที่สุด คือการศึกษาอันดับแรก รองลงมาคือ การเปิดรับสื่อมวลชนและประสบการณ์การทำงานตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่ได้ทำการศึกษาไว้ด้วย ได้แก่

1. ระดับทางเศรษฐกิจ (Economic Level) ซึ่งวัดได้จากการเป็นเจ้าของของใช้ต่าง ๆ
2. ปัจจัยเกี่ยวกับชีวิตหรือปัจจัยประชากร ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส และจำนวนบุตร
3. ศาสนา
4. ประสบการณ์ชุมชนเมือง ได้แก่ การติดต่อกับชุมชนเมือง การที่มีที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง
5. การศึกษาของบุตร
6. ประเภทของการทำงาน เช่น กสิกรรม งานอุตสาหกรรม
7. ความทันสมัยของโรงงาน เช่น ขนาดโรงงาน ความทันสมัยของเครื่องมือเครื่องใช้
8. ความแตกต่างระหว่างคนที่อยู่ในชนบทและคนที่อยู่ในเขตเมืองว่าจะมีความทันสมัยที่แตกต่างกันหรือไม่
9. ประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านและโรงเรียน

³²Alex Inkeles and David Horton Smith, Becoming Modern : Individual Change in Six Developing Countries, 2d ed., p.33.

โจเซฟ เอ คาค์ล (Joseph A. Kahl)³³ ได้สรุปลักษณะทั่ว ๆ ไป เพื่อเปรียบเทียบลักษณะสังคมดั้งเดิมและสังคมแบบทันสมัย ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 14 ประเภท เพื่อใช้เป็นเครื่องวัดว่าคุณค้อมีค่านิยมสมัยใหม่เพียงใด ดังนี้คือ

1. การตื่นตัวต่อการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Activism) เป็นค่านิยมที่ตรงกันข้ามกับค่านิยมแบบเก่า ได้แก่ การเชื่อถือโชคชะตาหรือชะตากรรม (Fatalism) ซึ่งมักปรากฏอยู่ในสังคมแบบดั้งเดิม ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของสังคมชนบททำให้คนในสังคมนั้นมีประสบการณ์ที่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น ฝน ฟ้า เป็นต้น ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการถ่ายทอดสืบทอดกันมาก ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงมักจะ เชื่อถือในชะตากรรมมากกว่า ส่วนในสังคมสมัยใหม่ คนมักจะมีค่านิยมที่ตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลง คือยอมรับการเปลี่ยนแปลง

2. การจัดช่วงชั้นของโอกาสก้าวหน้าในชีวิต (Stratification of life chances) ในสังคมสมัยใหม่ คนทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาบุคคลจากความสามารถที่เขาประสบผลสำเร็จในการทำงานมากกว่าจะพิจารณาจากพื้นฐานเดิม

3. การจัดช่วงชั้นของชุมชน (Community Stratification) ในสังคมแบบดั้งเดิม บุคคลจะมีการรับรู้ว่าการปกครองชุมชนนั้น มีผู้เป็นผู้นำได้ไม่กี่คน ส่วนในสังคมสมัยใหม่นั้น บุคคลจะมีค่านิยมว่าประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นต่อการปกครองได้

4. งานเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด (Occupation Primacy) ในสังคมสมัยใหม่ บุคคลจะให้ความสำคัญแก่งานที่ทำอยู่ ถึงแม้ว่าจะต้องเสียสละความสุขส่วนตัวบ้าง และจะมีค่านิยมมากประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน

5. ความผูกพันกับเครือญาติ (Integration with relatives) คนที่อยู่ในสังคมสมัยใหม่พร้อมที่จะแยกออกจากกลุ่มเครือญาติ เพื่อไปแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิตมากกว่าจะอยู่กับบิดามารดา ญาติพี่น้อง เหมือนกับคนที่อยู่ในสังคมดั้งเดิม เพราะจะมีความผูกพันกันมากกว่า

6.ปัจเจกชนนิยม (Individualism) บุคคลที่ทันสมัยจะสามารถคาดคะเน และกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในตนเอง ต่างจากคนในสังคมดั้งเดิม ซึ่งเมื่อตัดสินใจมักจะต้องเกรงใจบุคคลอื่นว่าจะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจนั้น

³³ Joseph A. Kahl, The Measurement of Modernism. (Austin and London : The University of Texas Press, 1968), pp. 4-5, pp. 18-22.

7. ความเชื่อในบุคคลอื่น (Trust) บุคคลที่อยู่ในสังคมดั้งเดิมมักจะไม่เชื่อใจบุคคลภายนอก จะได้วางใจก็เฉพาะ เครือญาติเท่านั้น ซึ่งต่างจากคนในสังคมสมัยใหม่ซึ่งจะเต็มใจในการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ แม้ว่าจะเป็นคนแปลกหน้า

8. การเข้าร่วมในการใช้สื่อมวลชน (Participation in mass media) ในสังคมแบบดั้งเดิม บุคคลมักไม่ค่อยสนใจในข่าวสารต่าง ๆ นอกจากในชุมชนของเขาเอง ซึ่งต่างจากในสังคมสมัยใหม่ที่คนจะให้ความสนใจในเรื่องของข่าวสารต่าง ๆ ที่แพร่ทางสื่อมวลชน

9. องค์การขนาดใหญ่ (Big Companies) คนที่ทันสมัยนิยมการจัดองค์การอย่างมีระเบียบ มีการวางสายงานอย่างมีระบบ และนิยมที่จะปรับปรุงการทำงานขององค์การให้ดีขึ้น

10. การทำงานด้วยการใช้แรง (Manual Work) คนที่ทันสมัยจะไม่รังเกียจการทำงานด้วยการใช้แรง และจะพยายามปรับปรุงการทำงานด้วยการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเข้าช่วย

11. ความชอบชีวิตแบบชุมชนเมือง (Preference of Urban life) ชุมชนเมืองเป็นแหล่งที่รวมเอาความเจริญด้านต่าง ๆ เข้าไว้ ทำให้คนที่ทันสมัยมักจะพอใจที่จะได้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม และสามารถแสวงหาความชำนาญในกิจการงานต่าง ๆ และสามารถที่จะสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ได้เสมอ

12. ครอบครัวที่ทันสมัย (Family Modernism) เป็นลักษณะของบุคคลทันสมัยที่จะนิยมการมีขนาดครอบครัวที่พอเหมาะ รู้จักการคุมกำเนิด และรู้จักบทบาทของครอบครัว รวมทั้งคำนึงถึงบทบาทของสตรีด้วย

13. ความเคร่งศาสนา (Religiosity) คนที่ทันสมัยจะนับถือศาสนาอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่นับถือตามบรรพบุรุษหรือเชื่อถือโชคลาง นับถือไสยศาสตร์

14. การเสี่ยง (Risk Taking) บุคคลสมัยใหม่จะกล้าเสี่ยงในการลงทุน การงาน และสามารถแก้ไขปัญหาการงานด้วยความสามารถของตนเอง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ

อัจฉรา บุญชู ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย พบว่าระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาอิสลาม

มีความสัมพันธ์ค่า และเป็นไปในทางลบ³⁴ (มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน)

ดลมนรจัน บากา ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนา ผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธ และชาวมุสลิมในชนบท พบว่า³⁵

1. ชาวมุสลิม เชื่อว่ามีพระเจ้าเป็นผู้สร้าง และคัดเลือกศาสดาขึ้นมาตามยุคสมัย
2. ชาวมุสลิม เชื่อว่าคัมภีร์แต่ละเล่ม แต่ละฉบับ อัลลอฮ์ประทานแก่ศาสดานั้น เป็น วจนะของอัลลอฮ์ มิใช่วจนะของศาสดา ศาสดาเป็นเพียงผู้เผยแพร่วจนะของอัลลอฮ์เท่านั้น
3. จุดมุ่งหมายสูงสุดของชาวมุสลิม คือ สวรรค์ ชาวมุสลิม เชื่อว่าสวรรค์มีความสุข และได้เฝ้าพระเจ้าเป็นเจ้าในวรวงสวรรค์ในโลกหน้า
4. ชาวมุสลิม เชื่อว่า โลกหน้ามีจริง วันนั้นมนุษย์ทุกคนจะฟื้นจากหลุมฝังศพ และจะได้รับ การพิพากษาวินิจฉัยจากพระเจ้า
5. ชาวมุสลิม เชื่อว่า พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้า เป็นผู้กำหนดวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิต และได้ให้ สติปัญญาแก่มนุษย์ เพื่อที่จะเลือกปฏิบัติกระทำความดีหรือความชั่ว แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข เป็นไป ตามพระประสงค์ขององค์พระอัลลอฮ์

ในปี 2524 สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า ในอิทธิพลของคำสอนทาง ศาสนาอิสลาม ส่งผลต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ โดยที่ประชาชน ส่วนใหญ่ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา³⁶

³⁴ อัจฉรา บุญชู, "ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและความเชื่อในศาสนาของ ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 96.

³⁵ ดลมนรจัน บากา, "การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนา และผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธและชาวมุสลิมในชนบท," (วิทยานิพนธ์สาขาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532), บทคัดย่อ.

³⁶ สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร, "ผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่เกิดจากความเชื่อทาง ศาสนา และระเบียบประเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้," (รายงานการวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการโครงการวิจัย ระดับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า ๘.

เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ ได้ศึกษาสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมของประชากรของ กรุงเทพมหานคร ด้านศาสนาและประเพณี พบว่าครัวเรือนในกรุงเทพฯ ที่นับถือศาสนาพุทธมีความเห็นว่าการเป็นศาสนิกชนที่ดีควรปฏิบัติตนไปในทางที่มุ่งอยู่กับการทำตัวได้ดี และจะบังเกิดผลดีแก่สังคม ควรปฏิบัติในทางวัตรธรรม เช่น การไปวัด และประเพณีต่าง ๆ เช่น การบวช^{๓๗}

จ่านงค์ อิศวิวัฒน์สิทธิ์ และเพ็ญศรี กาญจนรัมย์ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่นับถือศาสนาพุทธจำนวน 118 คน จากคณะต่าง ๆ มีนิสิตประมาณครึ่งหนึ่งมีความคิดเห็นในเชิงลบต่อศาสนา และให้เหตุผลว่าพุทธศาสนาไม่ทันสมัย ล้าหลัง เป็นเพราะพุทธศาสนาเต็มไปด้วยพิธีกรรมและไสยศาสตร์ นิสิตยังมีความเข้าใจว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความมั่งงาย ไม่มีประโยชน์และเป็นเครื่องมือของระบบทุนนิยม^{๓๘}

เนื่องจากประชาชนบางส่วนในจังหวัดทางภาคใต้นับถือศาสนาอิสลามและโดยเหตุที่ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เข้มงวด ไม่มีลักษณะอ่อนตัวหรือมีใจกว้างขวาง จึงทำให้ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นชุมชนปิด มีลักษณะค่อนข้างแยกตัวโดดเดี่ยวจากชุมชนอื่น จะเห็นได้จากพิธีทางศาสนา ขนบประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตประจำวันที่ไม่ปะปนเกี่ยวกับหรือติดต่อกับชุมชนอื่น การประกอบอาชีพ การตั้งครอบครัว ความสัมพันธ์ในวงศาคาชาชาติหรือการสังคมนระหว่างกัน สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดลักษณะบางประการที่สำคัญ คือ ชุมชนปิด ยากต่อการทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม บุคคลเหล่านี้จะยอมรับและนับถืออยู่เฉพาะวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมอื่นไม่ยอมรับ ชุมชนปิดเช่นนี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติ อุปนิสัย การสนองตอบของชาวไทยมุสลิมเหล่านี้ด้วย เช่น จะมีท่าทีไปในทางไม่ไว้วางใจ ลังเลใจ สงสัย ไม่แน่ใจอยู่เสมอ บางครั้งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดที่สืบต่อมาจนกลายเป็นมรดกทางสังคม โดยถือว่าการให้ความสนใจหรือการไปเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติหรือกิจกรรมของชุมชนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาภาษาไทย การสมาคม

^{๓๗} เทียนฉาย กิระนันท์ และคณะ. รายงานการวิจัยเล่ม 1 สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากรของกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 117-122.

^{๓๘} จ่านงค์ อิศวิวัฒน์สิทธิ์ และเพ็ญศรี กาญจนรัมย์. "พุทธศาสนาเข้ากันได้หรือไม่กับความทันสมัยการศึกษาทางสังคมวิทยาและจริยศาสตร์ ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนไทย." (รายงานการวิจัย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525), หน้า 112.

ใกล้ชิดกับคนในศาสนาอื่น เป็นการละทิ้งศาสนาอิสลาม เป็นผลร้ายต่อศาสนาของตน และเป็นนิสัยที่ไม่พึงกระทำ ลักษณะ เช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง การปกครอง และการสร้างความเจริญก้าวหน้าในชาติ อย่างน้อยก็เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความ เป็นปึกแผ่นภายในประเทศ³⁹

ศาสนามีสถาบันอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองและการปกครองของไทย ศาสนาเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีคำสั่งสอนและข้อปฏิบัติที่ทำให้คน เชื่อถือและปฏิบัติตาม ศาสนาเป็นพลังที่สำคัญในประวัติศาสตร์ที่รวบรวมคนที่มีความเคารพในศาสนาเดียวกันไว้ด้วยกัน⁴⁰ และมีอิทธิพลต่อประชาคมการเมือง

ผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศ

1. โมเซล (Mosel)⁴¹ ได้ศึกษาแบบแผนการสื่อสารในประเทศไทยในฐานะที่เป็นสถาบันที่อบรมกล่อมเกลาสมาชิกในสังคมให้ เข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองหรือกระบวนการสังคม ประกิดทางการเมือง โมเซลศึกษาโดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิของหลายท้องที่ จากการศึกษาพบว่า

1.1 ระบบการสื่อสารของไทยในฐานะที่เป็นตัวแทนของกระบวนการสังคม ประกิดทางการเมืองนั้นไม่ได้มีผลทำให้คนไทย เรียนรู้พฤติกรรมทางการเมืองแบบประเทศที่มีระบบการเมืองทันสมัย แต่กลับไปมีผลในทางสนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองแบบจารีตประเพณี

³⁹ ประกิจ ประจนปัจจนึก, การปรับปรุงและส่งเสริมปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์ สอนศาสนาอิสลาม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516, หน้า 36.

⁴⁰ Fulton J. Sheen, "Religion," The World Book Encyclopedia 16 (1970) p.207.

⁴¹ James M. Mosel, "Communication Pattern and Political Socialization in Transitional Thailand," in Communication and Political Development (Princeton : Princeton University Press, 1963), pp.184-228.

1.2 การขยายตัวของชุมชนนคร มีความสัมพันธ์ เชิงลบกับการ เข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน สาเหตุอาจเป็นเพราะในต่างจังหวัดนั้นการสื่อสารระหว่างบุคคล มีส่วนชักจูงให้ประชาชนไปลงคะแนนกันมาก และการไปลงคะแนนเสียงตามที่สาธารณะในต่างจังหวัดนั้น ชาวต่างจังหวัดมักคิดว่าเป็นการไปชุมนุมคล้ายกับม็องงานมหรธรมอย่างหนึ่ง

1.3 ในเรื่องความเชื่อว่ บุคคลสามารถควบคุมวิถีชีวิตของตัวเอง และตัดสินใจแก้ปัญหาค่าง ๆ ด้วยตนเองได้ (Self potency) พบว่ คนไทยส่วนใหญ่ว่เชื่อว่าสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาค่าง ๆ ด้วยตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็ปัญหาทางการเมืองหรือ เศรษฐกิจ โดยประชาชนในเขตพระนคร-ธนบุรี จะมีลักษณะนี้มากกว่าคนต่างจังหวัด

2. อาพล สิงโกวินทร และสวัสดี้ กฤตริชดนนท์⁴² ได้สำรวจอิทธิพลการสื่อสารต่อความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอปทุมรัตน จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่

2.1 การฟังวิทยุและอ่านหนังสือพิมพ์มีส่วนสำคัญที่ทำให้ราษฎรในท้องถิ่นชนบทมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง

2.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การประชุมชี้แจงข้อราชการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และการบอกกล่าวของญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เป็นแหล่งข่าวสำคัญที่ช่วยสร้างความตื่นตัวและความเข้าใจทางการเมือง

2.3 กระบวนการสื่อสารแบบสองจังหวะ (Two-step flow of Communication) คือใช้ทั้งสื่อมวลชนและสื่อบุคคลผสมกันเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในเขตชนบทของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีให้ผู้ข่าวเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความนับถือ เป็นคนที่มีลักษณะดึงดูดใจคนฟังและสามารถ เข้ากับชาวบ้านได้

2.4 ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง มักจะมีมากในบุคคลที่เป็น เพศชายและพวกที่มีความรู้ในการอ่านและ เขียนหนังสือไทยได้

⁴² อาพล สิงโกวินทร และสวัสดี้ กฤตริชดนนท์. ความตื่นตัวทางการเมืองกับการสื่อสาร. (กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.พ.

3. เสรี วงษ์มณฑา⁴³ ได้สำรวจความเห็นทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และเชียงใหม่ จำนวน 640 คน ในปี 2520 พบว่า

3.1 นักศึกษาไทยในปัจจุบันให้ความสนใจต่อการเมืองมากกว่าในสมัยก่อน แหล่งข่าวสารการเมืองที่สำคัญได้แก่ หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ส่วนสื่อประเภทวิทยุ และโทรทัศน์นั้น ให้ความสำคัญด้านความบันเทิงเสียมากกว่า

3.2 การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์นั้น มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสำคัญทางการเมือง ยิ่งให้ความสนใจและรับฟังข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากเท่าไร ก็ยังมีแนวโน้มตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองตามไปด้วย

4. ชัยวัฒน์ รัชขจร⁴⁴ ได้ศึกษาความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี โดยแยกประชาชนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อาศัยในตำบลที่เจริญมาก ปานกลาง และน้อย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้มีการศึกษาระดับสูงจะมีความเข้าใจทางการเมืองและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ เพศชายมีความเข้าใจทางการเมืองและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

5. เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว⁴⁵ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม

⁴³Seri Wongmonta, "Psychological and Sociological Factors, Need for Orientation, and Political Communication Behavior among Thai University Students. A Case Study of Use and Gratifications." (Unpublished Ph.D. Dissertation in Journalism, Southern Illinois University at Carbondale, U.S.A. 1978), p. 254.

⁴⁴ชัยวัฒน์ รัชขจร. "ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

⁴⁵เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว. "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการสังคมประภคิตทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นบางชั้น เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

การสื่อสารกับกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นบางชั้น เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร" ในปี 2523 โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 295 คน พบว่า

5.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด ได้แก่ การอ่านหนังสือพิมพ์ รองลงไปที่ การสื่อสารในกลุ่มเพื่อนและการศึกษาตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็คือ การอ่านหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกัน

5.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมืองมากที่สุดคือ การเปิดรับสื่อมวลชน (ซึ่งหมายถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุและการชมโทรทัศน์) รองลงมาได้แก่ การมีประสบการณ์ทางการเมืองและการสื่อสารระหว่างบุคคลตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่มปรากฏว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจทางการเมืองของกลุ่มเกษตรกรมากที่สุดคือ การเปิดรับสื่อมวลชน (การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การชมโทรทัศน์) ส่วนของกลุ่มทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม คือ การสื่อสารในกลุ่มเพื่อน

6. เสน่ห์ นนทะโชติ⁴⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสื่อสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย" ที่บ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 750 คน ในปี 2526 พบว่า ผู้มีระดับการสื่อสารทางการเมืองสูง มีแนวโน้มจะมีระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูงกว่าผู้มีระดับการสื่อสารทางการเมืองต่ำ

7. อมรา พงศาพิชญ์⁴⁷ ได้วิจัยเกี่ยวกับความทันสมัยอันเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพบว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งซึ่งทำให้คนทันสมัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁶ เสน่ห์ นนทะโชติ. "การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทยที่บ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

⁴⁷ อมรา พงศาพิชญ์. การพัฒนาทรัพยากรคนและสถาบันในเขตชลบุรี (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 326.

8. พัทณี เขยจรรยา⁴⁸ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมือง การเปิดรับข่าวสาร และความทันสมัยของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับความเป็นเมือง การเปิดรับข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยในด้านความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับความทันสมัยมากกว่าสื่ออื่น ๆ และการเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรแทรกที่ทาให้ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมืองและความทันสมัยสูงขึ้น

9. บุชญา สุธีธร⁴⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่น พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอก การสื่อสารระหว่างบุคคลระดับการศึกษาเดิม การเปิดรับสื่อมวลชน แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์กับความทันสมัยเป็นค่าบวก ส่วนตัวแปรด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย และยังพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวแปรที่อธิบายความทันสมัยได้ดีที่สุด โดยเฉพาะการเปิดรับหนังสือพิมพ์

10. ศิริชัย ศิริกายะ⁵⁰ ได้ทำการวิจัยเรื่องสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปนชนบท โดยทำการศึกษาตัวแปร 5 ตัวแปร คือ ค่านิยมใหม่ การเปิดรับสื่อมวลชน การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร พบว่าค่านิยมสมัยใหม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชนเท่านั้น และการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดรับสื่อมวลชนและรายได้ ในขณะที่รายได้มีความสัมพันธ์เดียวกับ

⁴⁸ พัทณี เขยจรรยา, "ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมือง การเปิดรับข่าวสาร และความทันสมัยของประชาชน : ศึกษากรณีประชาชนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ," วิทยานิพนธ์นี้เทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, หน้า 76-79.

⁴⁹ บุชญา สุธีธร, "ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับความทันสมัยของผู้นำท้องถิ่น," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528, หน้า ค., ง.

⁵⁰ ศิริชัย ศิริกายะ, สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปนชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 142.

การศึกษาและการเปิดรับสื่อมวลชนด้วย

11. สุภรณ์ วัชรศิริธรรม^{๕๑} ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของครูกับการยอมรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์เป็นค่าลบกับการยอมรับนวัตกรรม การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมมากที่สุด และวุฒิการศึกษามีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรมน้อยที่สุด

12. สรรค์ระวี คชาชีวะ^{๕๒} ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชั้น มินบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ได้แก่ การเปิดรับสื่อมวลชน การสื่อสาร ระหว่างบุคคล ระดับการศึกษา และการสื่อสารกับบุคคลภายนอกสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและยอมรับนวัตกรรม คือการ เปิดรับสื่อมวลชนและยังพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการ เปิดรับสื่อมวลชน เป็นค่าลบ

13. สันหัตต์ เสริมศรี^{๕๓} ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้าง ความทันสมัยทางประชากรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย พบว่า สังคมที่มีการพัฒนาความเป็นเมืองสูง มักมีประชากรที่มีการศึกษาสูง มีอาชีพสูง และมีความเป็นอยู่ดีกว่าประชาชนในท้องที่ซึ่งมีการพัฒนาความเป็นเมืองต่ำ

^{๕๑} สุภรณ์ วัชรศิริธรรม, "ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อของครูกับการยอมรับแนวทางการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, หน้า 71.

^{๕๒} สรรค์ระวี คชาชีวะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารและความทันสมัยของประชาชนในเขตท้องที่บางชั้น มินบุรี กรุงเทพมหานคร," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, บทคัดย่อ.

^{๕๓} สันหัตต์ เสริมศรี, "การสร้าง ความทันสมัยทางประชากรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย," วารสารสังคมศาสตร์ (ปีที่ 18 ฉบับที่ 1 มีนาคม 2524), หน้า 30.

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

1. ชรามม์ (Schramm)⁵⁴ พบว่า การศึกษามีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารการเมือง อาชีพ และรายได้ จะมีอิทธิพลต่อเมื่อคนมีการศึกษาดำเท่านั้น นั่นคือ ถ้าคนมีการศึกษาสูงแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในอาชีพใด มีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร ความสนใจข่าวสารทางการเมืองจะไม่แตกต่างกัน แต่ถ้ามีการศึกษาดำแล้ว การมีฐานะดีขึ้น มีอาชีพที่มีค่านิยมสูงในสังคมจะช่วยเพิ่มความสนใจข่าวสารการเมืองให้กับประชาชน

2. แม็คเนลลี่และฟอนซีกา (McNally and Fonseca)⁵⁵ พบว่าการใช้สื่อที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจข่าวสารการเมืองได้ดีกว่าการใช้วิทยุ และโทรทัศน์ที่ประชาชนถือว่าเป็นสื่อที่ใช้สำหรับให้ความบันเทิง ในการศึกษาครั้งนี้ แม็คเนลลี่และฟอนซีกาศึกษากลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยคออสตาริกัน พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการสนใจข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งตรงกับที่ ชรามม์เคยกล่าวไว้ว่า ถ้าคนมีการศึกษาสูงแล้ว ฐานะทางเศรษฐกิจจะไม่มีผลต่อการสนใจข่าวสารการเมือง

3. แม็คคอมบ์และมัลลินส์ (McCombs and Mullins)⁵⁶ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา การใช้สื่อมวลชน และความสนใจทางการเมือง พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้สื่อมวลชน และการใช้สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความสนใจทางการเมือง แต่การศึกษานั้น มีความสัมพันธ์กับความสนใจทางการเมืองโดยทางอ้อมเท่านั้น กล่าวคือ การศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อมวลชน และเพราะการใช้สื่อมวลชนมากขึ้นในหมู่ผู้มีการศึกษาสูง จึงทำให้เขาสนใจข่าวสารการเมืองไปด้วย แต่ความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการศึกษากับ

⁵⁴ Schramm, Wilbur. Mass Media and National Development.

(California : Stanford University Press, 1964), p.75.

⁵⁵ John T. McNally and Engenio Fonesca, "Media Use and Political Interest at the University of Costa Rica", Journalism Quarterly Vol.41, No.2 (Spring, 1964), pp.225-231.

⁵⁶ Maxwell E. McCombs and L.E. Mullins, "Consequences of Education : Media Exposure, Political Interest and Information Seeking Orientations", Mass Communication Review 1 (August 1973), pp.27-31.

ความสนใจทางการเมือง โดยไม่ผ่านการใช้สื่อมวลชนนั้นไม่มี จากการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าขณะที่การศึกษาเป็นตัวกำหนดการใช้สื่อมวลชน แต่ก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนดความสนใจทางการเมืองด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวแล้ว จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย ปัญหาใหญ่ในการพัฒนาการเมืองในประเทศไทย คือ ประชาชนขาดความกระตือรือร้นในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง ส่วนการเปิดรับสื่อมวลชนนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ข่าวสารและกระบวนการทางการเมืองของประชาชน

4. ไมเคิล รัช และ ฟิลิป เอธออฟ (Michael Rush and Phillip Athoff)⁵⁷ ศึกษาพบว่า สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม ความเชื่อทัศนคติ ซึ่งมีผลต่อการสั่งสมประสบการณ์และพัฒนาบุคลิกภาพและมีบทบาทในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและการเรียนรู้แก่บุคคล นักวิชาการทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ หรือทางการสื่อสารมวลชนต่างก็ยอมรับบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อชีวิตมนุษย์ด้วยกันทั้งนั้น

5. ไมชรา (Mishra)⁵⁸ พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีประสบการณ์มากขึ้น ความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลให้บุคคลนั้น ๆ เป็นคนที่ทันสมัย นอกจากนี้ Mishra ยังพบว่าความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร

6. ชิง ยิน (Shing Yink)⁵⁹ ซึ่งวิจัยในไต้หวัน พบว่า ปริมาณของการเปิดรับสื่อและเนื้อหาของข่าวสารมีความสัมพันธ์กับระดับความทันสมัยของบุคคล

⁵⁷Michael Rush and Phillip Athoff, Introduction to Political Sociology (Great Britain : Western Printing Serviced Press Ltd., 1971), p.14.

⁵⁸Vishwa M. Mishra, Communication and Modernization in Urban Slums. (New York : Asea Publishing House, Inc., 1972), p.2.

⁵⁹Shing Yih, "Analysis of Relationship between Media Exposure and the Degree of Modernization in a Suburb off Taipei", Research an Mass Communication in Taiwan and Hong Kong by Chu Goodwin (Hawaii : East-West Communication Institute, 1977), p. 129.

7. เดวิด ซี แมคลีแลนด⁶⁰ ได้ทำการวิจัยสังคมสมัยใหม่ว่า ปัจจัยที่จะทำให้เกิดความทันสมัยของบุคคลหรือของกลุ่มมีมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) อยู่ในระดับสูงหรือต่ำ กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็จะเป็นคนทันสมัยมากและเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ที่ดีด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ก็จะเป็นคนที่ทันสมัยน้อย และมีลักษณะเป็นผู้ประกอบการต่ำ

8. Ithiel Pool⁶¹ และ Oscar Lewis⁶² ได้ทำการวิจัยและพบตรงกันว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความทันสมัย ประชาชนที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากกว่ามีทัศนคติที่ทันสมัย และมีความก้าวหน้ามากกว่าประชาชนที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนน้อยกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร

⁶⁰David C. McClelland, The Achieving Society. (New York : The Free Press, 1967), pp. 74-85.

⁶¹Ithiel de Sola Pool, "Communication and Development" in Modernization: The dynamics of growth. ed. Myron Weiner (New York : Basic Books, Inc., 1966), pp. 99-109.

⁶²Oscar Lewis, Life in a Mexican Village : Tepoztlan Restudied (Urbane, Ill, University of Illinois Press, 1951), pp. 99.